

Izraz vsek dan nasre
delj in praznikov.
Entered daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETNO—YEAR XV.

Cena lista
je 25.00.

Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., pondeljek, 13. marca (March 13) 1922.

Subscription \$5.00
Yearly.

Gružniški in upravilni pr
stori: 2657 So. Lawndale av.

Office of publication:

2657 So. Lawndale ave.

Telephone: Lawndale 4635.

STEV.—NUMBER 69.

Ravnatelji trgov ske zbornice so po kazali svojo barvo.

POSTAVILI BODO MONUMEN
TALNO STAVBO NA HISTO
RIČNEM DOMU DANIEL
WEBSTERJA.

To delo mora biti izvršeno od ne
organiziranih delavcev, pr
avijo ravnatelji.

Washington, D. C. (Fed. Press,
Laurence Todd.) — Spomenili
so miljone dolarjev se postavi
kampanji za "odprt delavničko"!

Ogromna stavba iz marmora
bo govorila, kdaj je reakcija v
Združenih državah dosegla svoj
vrh.

Tempelj kupčinskega bogu, po
svetu socialnemu in industrijs
kemu potlačenju na teh historič
nih domov Daniel Websterja!

To je načrt, za katerega so ravn
atelji glasovali ravnatelji trgov
ske zbornice zelo resnih obrazov,
po katerem se izdela novo po
stopje trgovske zbornice v glav
nem mestu Amerike.

"Odprta delavnica" od trenot
ka, ko bo zasajena prva lopata v
zemljo do zadnjih tapetov na ste
nah, je geslo ravnateljev trgovske
zbornice. "Odprta delavnica" se
veda pomeni to, kot sodnik Gary
razume, da pomeni produkt neorga
niziranih delavcev, ki delajo v
avtokratičnih delovnih razmerah.

Ta kup marmorja bo postavljen
ravno v tistem duhu, kot je Fa
raon gradil svojo piramido, kot
so burbonski kralji gradili svoje
palace v Versaillesu.

Hudomniki ljudje gledajo na to
ironijo usode, da bo del stolpa
Daniel Websterja, marmarja s
"svobodi in Uniji, nerazdržljivi
in večni", hodi po starem vrtu
tam na LaFayettovem štirikotu,
nasproti Bele hiše, kjer se kmalu
napravi poizkus, da se pokaže sl
nost delavskih strokovnih organi
zacij in nedostotnost svobode.

"Napravi poizkus" sta pravi
besedi. Čeprav ima justični tajnik
Daugherty v svojih rokah sodni
ski odlok, ravnokar izdan, po ka
terem ukazano zidarem, ki po
kladjo opoko ali kamen, da
morajo rabiti tudi nenujiski
material po volji njih pod
jetnikov, se nahajajo orga
nizacije stavbinskih delavcev v
Združenih državah v zdravih raz
merah. Stavbinski delaveci so pre
sej humoristični. Pomagali bodo
trgovski zbornici postaviti ta spo
menik visokemu valu reakcije
pod Hardingovem režimom. Vpra
šanje je zdaj tukaj, kako se bodo
sami izrazili in kakšne vrste spo
menik se bo dvignil iz dovitipa,
humorističnih delavcev.

Stavbinski podjetniki, ki so na
dobrem glasu v Združenih držav
ah, najemajo skoraj izključno
organizirane stavbinske delavece.

V departmaju za stavbinstvo
Ameriške delavške federacije je
zastopan eden in dvajset stav
binskih strok. Njih lokalne orga
nizacije se razprostreti kot velika
meja prek vsega kontinenta. Ker
so stavbinski delaveci na tem pro
jektu ravno tako zainteresirani
kot organizirani velebizniški inter
esi, bodo spomenik oglašali po
vsem. Obvestili bodo vsakega
stavbinskega podjetnika o pro
jektu. Povedali mu bodo tudi,
kakšna odkritja je napravil Lock
woodov komitej v New Yorku, ko
je preiskaval stavbinska dela, iz
vriješa z neorganiziranimi delav
ci. Obvestili bodo tudi lokalne
trgovske zbornice o vseh podrob
nosti, ki prispevajo za zgradbo
tega spomenika.

Zaznamovali bodo vsako orga
nizacijo, vsako bizniško podjetje,
ki se zaje z delom v ta spomenik.
Stvar je zanesena v nekaterih
krajih tudi v politično kampanjo.

Organizirano delavstvo bo rado
pomagalo, da postane spominski
podjetje.

"Prosveta" prima zanimive
vesti vsek dan. Ali sto naročeni
na dnevnik "Prosveta".

SODIŠČE ODORILO UPORA BO BRIZGALNICE PROTI SO CIALISTOM!

Trenton, N. J. (Fed. Press.) —
Prizivno sodišče v New Jerseyu
je razsodilo, da imajo občinske
oblasti pravico ustaviti socialistič
nega govornika s pomočjo ognje
gasne brizgalnice, če je treba. So
dišče je podprlo nižjo sodno in
štanco, katera je zavrgla tožbo
Freda Marwooda, tajnika socia
listične organizacije v Trentonu,
naperjeno proti županu in načelniku
ognjegasev v Rahwayu, ki
sta velela brizgati vodo nanj, ko
je Marwood imel tankaj poulični
shod v maju 1919.

ITALIJA NOČE KONFLIK TA Z JUGOSLAVIJOM.

Obvestila je belgradsko vlado, da
želi poravnati reški spor na teme
lju rapalske pogodbe.

NA REKI VLADAO FAŠISTI

Belgrad, 11. marca. — Minister
vnutrjnih zadev Ninčić je včeraj iz
javil v narodni skupščini, da je
prejel od italijanske vlade zagotovo
vložilo za brzo in energetično izravn
anje reškega incidenta. Italija je
dalje obljubila, da definitivno in
popolnoma izvede rapalsko po
godbo; to pomeni, da bodo itali
janske čete izpraznile tretjo cono
v Dalmaciji.

Ninčić je nato rek, da se jugo
slovanska vlada zadovoljuje s te
mi obljubami in ne bo pošiljala
protesta na entoto. Belgradska
vlada bo gledala, da Italija čim
prej izvrši svoje obljube.

Reka, 12. marca. — Reški na
cionalistični svet je storil potreb
no, da se konstituira delavška ob
činska vlada. Občinski fašisti
nadlegovali Jugoslovjanov
ob meji in izzivali sovražnosti.

Poslanec Giuriati je bil progla
šen governorjem na Reki z veliki
mi ceremonijami, ki spominjajo
na d'Annunzijeve dni.

V PRIHODNJI VOJNI BODO MOBILIZIRANE TUDI ŽENE.

Tako sodi polkovnik Raymond
Robins.

New York, N. Y. (Fed. Press.) —
Polkovnik Raymond Robins je
govoril o predmetu "Washington
ska konferenca in svetovni mir"
na shodu, ki ga je sklicala ženska
strokovna unijiska liga. V svojem

govoru je rek, "Mesto da sma
tramo vojskovkanje za častno, ga
rajše razkrinkajmo takšnega, ka
krašno je, kdo moriva narodne
mladine, zastrupljive dobre vo
lje, uničevalce industrije in splo
šnega človeštva."

Mr. Robins je povdral, da se
bliža hitro prihodnja vojna, ko
narod še trpi na posledicah zadnje
vojne.

"V prihodnji vojni bodo do
živelj," je rek polkovnik Ro
bins, "da bodo žene ravno tako
na prisiljen način nanovačene, kot
so bili v zadnji vojni možje. Po
trebovali jih ne bodo toliko na
fronti, toda potrebne bodo v to
varnah za munition in v industri
ji. Med tem časom pa iznajdljiti
delavo na iznajdbah, da izumejo
tako strupene pline, ki bodo ubi
jali na debelo."

"Dokler ne zagospodarimo nad
vojnimi silami, dokler nismo pri
pravljeni žrtvovati denar za od
pravo vzrokov, povzročajočih
vojne, tedaj ne moremo odpraviti
možnosti za novo vojno."

Mrs. Maud Schwartz, ki je bila
delegatka na ženski mednarodni
konferenci delavk, je izjavila,
da je delavsko gibanje v Evropi
izključeno socialistično.

KAJ JE BORZA?

New York, N. Y. — Samuel
Undermeyer, znan odvetnik in
miljonar pravi, da je newyorska
borza igralnica za denar, v kateri
notranji krožek igra z zaznamo
vanimi kvartami.

Toko menda ni še nihče olsodil
borz! Sodba je pravilna.

V ŽALOSTNEM STANJU SE VRAČAJO ŠPANSKI LEGIJONARJI.

ŠE ŽALOSTNEJI SO PA SPO
MINI NA SLUŽBO V TUJEZEM
SKI TUJEZEMSKI LEGILJ.

Običeni so v stare, zavrnje
angleške uniforme — darilo
španske kraljice.

New York, N. Y. (Fed. Press.) —

Devetnajst Američanov, ki so
vstopili v špansko tujezemski le
gijon, da pomagajo Spaniji izvo
zati slavno zmago v Maroku, so
v vrnil domov v New York. Njih
spomini so žalostni, kajti spo
mijajo jih na trpljenje, slab
ravnanje z njimi in ponizovanje.

John Hardy iz Elyrije, O., je pri
nesel s sabo še en spomin — kroglo
iz puške Morota v svojih prah.
Njegove izkušnje v tujezemski
legiji so take, da ni zaupal špan
skim zdravnikom, da mu poteg
nejo iz prsi, ampak raje je je pri
nesel domov v prah in pojde tu
kaj v bolnišnico, da mu izvlečajo
kroglo iz prsi, ako bo imel po
trebni drobi.

Bil je brez denarja ob svojem
prihodu. Pa tudi njegovih os
majnj tovarišev je suhi kot poper.
Večina njih nima sraje ali spod
njega perila. Običeni so v stare
in zavrnje britiske uniforme —
darilo španske kraljice.

Federalizirani tisk je svoječas
no povedal, kako so ti fantje s to
drugimi vstopili v špansko tuje
zemski legijo, ker so bili zapelj
ani po krasnih obljubah o visokih
plačah in nagradah, katere je na
zavrnje britiske uniforme —
darilo španske kraljice.

Johannesburg, Južna Afrika,
12. marca. — V bojih zadnjih
dveh dni je bilo ubitih najmanj
100 oseb in približno 800 ranjenih.
Poulični boji med stavkujo
čimi delavci dijamantskih rudnikov
in policijo ter vojaštvom so
spremeli v pravo vojno. Celot
no okrožje Rand je v ognju in ne
prestano se čuje prskanje

štreljanja in vodnih bomb. Na
vdušenje za boj je na obeh stra
neh, se zdaj niso popolnoma opomoglo
od polovice pred več kot dvaj
set leti nazaj po šumskih grabež
ih. Opustošenje gozdov je po
vzročilo veliko nevarnih poplav,
ker je voda drla v hudo vodnih
golih gora v nizave. Obenem je
opustošenje gozdov snisalo močno
nevarno vodo na pet sto od
stotkov.

Namenjeno opustošenje gozdov
prikrivajo z govoricami o grad
nji ogromnih nabiralnikov za
vodo, ki bi zadrževali vodo, ko bi
prihajala z golega gorovja. Op
ustošenje gozdov pa prinaša še
drugo nevarnost. Pitna voda za
mesta Utica, Herkimer, Little
Falls, Amsterdam, Fonda, Schen
ectady, Cohoes, Troy, Albany in
še v drugih mestih bi bila onesna
žena, poleg bi bili pa tudi njih
veliki vodni nabiralniki v nevar
nosti, da jih nekega dne razšlene
in uniči poplava.

Johannesburg, Južna Afrika,
11. marca. — Vlada južnoafriške
Unije je včeraj oklicala vojno stan
je v Randu in izdala poziv za
prostovoljce. V četrtek so se vršili
v Randu krvavi boji med stavku
čimi delavci in konštablerji.

Dva Američana sta padla v boj.

Martin Cherney in je doma v
Toledo, O., drugi se piše Ben Her
man, njegov naslov pa ni znani.

Brzojave so svoječasno prip
ovedovali, da Američki rdeči križ
poskrbi za povratak Američanov
v družene države. Dozdaj pa še ni
nobene besede iz Washingtona, ki
govori, da bo vlada preiskala pri
tožbe legijonarjev v španski tuje
zemski legiji zaradi brutalnega
ravnanja, kot je na pr. bilo poro
čeno o Veliki Britaniji. Pritožbe
so podpisali američki in briti
legijonarji, ki so pričakovali v
Maroku.

Koncem konca so se morali bo
jevati z Moroti in sicer s puškami
starega modela, ki je bil v navadi,

ko je bila špansko-ameriška vojna.

Dva Američana sta padla v boj
v bojnicah, ki so se vodile v
velikih mestih v nevarnosti.

Počakajte, da vse delo je kon
čno končano, da se vzdružite.

Pariz, 12. marca. — Ameriška

vlada je predložila zaveznikom fi
nancijski ministru — ki tu kon
firirajo o razdelitvi nemške vojne

odiskodnine — račun stroškov o
kupacije ob Renu v svoti #241,

000.000. Amerika zahteva, da ima

njen račun prednost pred drugimi

tirijatvami, toda zavezniki minis
tri so položili američki račun na

stran in sklenili, da se najprej po
vrnejo okupacijski stroški Belgi
ji, Franciji in Angliji.

Troy, N. Y. — Organizacija ti
skarskih delavcev je predložila iz
dajateljem časopisov svoje zahte
ve. Organizacija zahteva, da se
meža povraša za pet dolarjev na
teden. Delavni čas znača osem ur
dnevnih skozni četrti dne v tednu.

Cezurno delo se plača s časom in

pol. Podjetniki so predložili svoje

protizahitev, v katerih zahtevajo,

da se meža zniža za deset odstot
kov.

Sedanjem tedenska meža znače

\$37 za delavec po dnevu in \$40 za

delavec po noči. Pet dolarjev te
denskega povrašanja zahtevajo

zadaj tudi stereotipi delaveci, ki

prejemajo zdaj tedensko mežo

po \$35 in \$37.

Pogodba poteka šele prvega

maja in dolga, da se spore točke

izvrši razsodil v izbranavo, ak
se ne more dosegri sporazum prav
časno.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.00 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

SLIKE IZ NASELBIN.

Wilburton, Okla. — Samo trije slovenski fantje smo v naši naselbin, zato tudi ni odtod dopisov. Življenske razmere so kakor povaga slabe, kajti rovi so zaprti že po 15 mesecih. Podjetniki delajo na to, da bi zlomili našo organizacijo in hočejo rudarje do skrajnosti izstradati, toda v tem se motijo, če misijo, da bodo imeli na ta način kaj večje uspehe.

Dne 6. marca je prišel v naselbino Howat iz Kansasa držat govor in z njim je bil urednik "Oklahoma Leaderja", delavskega zagovornika. Kaj takega gotovo še ni videl Wilburton, kot je bil ob to priliku. Po 20 milj daleč so prišli delavci, da slišijo Howata, kansaskoga bojevnika. Držala sta govor od 2.30 do 5 ure popoldne in ljudstvo ju je hotelo še dalje slišati. Navdušena je množica pozdravljala in straže nega kansaskoga bojevnika in soglasno je bila sprejeta resolucija, da obsojamo Lewisa ter se pridružujemo Howatu in premogarjem v Kansasu. Prisotni je bil kakih 200 rudarjev, ki so se strinjali z governikom, e poleg tega je bilo seveda nekaj Howatovih nasprotnikov, ki so prišli, da poročajo na pristojna mesta o položaju za Lewisa. Prisoten je bil tudi Sam Boidsen, član odpora 21, premogarskega distrikta, obenem član nove po Lewisu ustanovljene "unije" v Kansasu, ki je brkone misil, da bo pridobil množico za Lewisa, in bi jo bil kmalu izkupil. Po končnem govoru Howata je vprašal za besedo, na kar je nastala po celi dvorani zmešjava, ljudje so bili razburjeni in niso kuči dovolili govorja.

Urednik "Oklahoma Leaderja" je izvrsten boritelj za delavstvo. Govoril je, ko je prenehjal Howat in precej jasno naslikal Howatovo nasprotnico posebno Wilkersona od našega 21. distrikta in Boidsena, ki sta vložila tožbo proti njemu, češ, da v svojem listu zagovarjata kansaska rudarje. Spoznavati so začeli tudi našadninski voditelji, da jim je odklenkalo pri naši organizaciji in vedeli bomo, ko bodo prišle volitve, kako glasovati. Posebno so se lahko prepričali pri nas o pričilih tega shoda, kajti ko so prenehali govoriti naši delavski govorniki in se je pojavil na otru nekak zagovornik Lewis, se je oglasil nekdo iz množice, da gremo domov in rudarji so na mah izpraznili dvorano. Lewisovi pristaši, ki bi radi popravili situacijo, so sili ljudi nazaj v dvorano, a bilo je zastonj. Celo zunaj dvorane so jim prigovarjali in eden izmed Lewisovih pristašev, ki je poznal tukajnjega delavca, ga je začel nagovarjati, naj mu pomaga spraviti ljudi nazaj v dvorano. Presenečen je moral zreti, kako ga je nekdanji znane za tako siljenje ozmerjal in kolikor mogoče hitro odkuril od tod.

Brat Howat nas je zapustil ob 7.30 ter odšel v Coalgette, Okla. Strašno skribi Lewisove pristaše, kaj počenje Howat in držali so se ga kakor senca. Ko je sel k postajni blagajni po vozni listek mu je sledil Lewisov pristaš in takoj kupil tri enake listke kot ga je kupil Howat. Koilko špionov ima za Howatom Lewis, ne vem v nikako čudo ni, če je unijaka pristojbina pa \$10 do \$11.

Kmalu na to smo imeli sejo, kjer smo izdelali proti Lewisu protest naj takoj odpokliče svoje agente iz Oklahoma in naj takoj prenehaj s pošiljanjem vohunov, kar gre vse izključno na naše stroške. — T. Povle.

Neffs, Ohio. — Huda nesreča je obiskala Franka Rozmana na Willow Grove. Dne 7. marca, malo pred poldnom mu je ogenj do tel uničil dve malih hiš s posloštvom in oblike vred. V eni je bival sam s svojo družino, v drugi pa je bila družina njegovega svaka. Obema družinama je pogorelo vse.

Mokje so bili v rovu, ko je nastal ogenj, menda na strehi in se vprito hudega vetrat z največjo naglico razobil na obe poslopji ter jih v kratkem času uničil. Da bi se dalo kaj gasiti ali rešiti, ni bilo govora, ker ni bilo zraven vode in ne moči. Ko so prihitej iz tame je pa bilo že vse prepozno.

V vsakem letnem času je hudo, če človek oblike taka nesreča, ki jih je Alexander povedal na podjetniškem banketu.

In če delavske strokovne organizacije ne centralizirajo svoje obrambe, tedaj se prav lahko zgodi, da se spolijo želje, ki jih je Alexander povedal na podjetniškem banketu.

mrazu, če je človek brez oblike in kmetijstvu, obrti in industriji vzel pod streho drugimi rojakom Frank Zajo in Jakob Zajo.

Radi dela smo nekako na srednjem stališču. Nekej novov v okolici obratuje vsaki dan, drug pa le po tri ali štiri dni v tednu. Imeli smo glasovanje, kaj storimo po 1. aprili in z veliko večino odglasovali, če pogodba ne bo nanovo podpisana do tistega časa, da odločimo orodje. Podjetniki so dovolj zgodaj vedeli, kdaj bo potekla naša pogodba; da, že pred dvemi leti so znali, da pogodba preteče dne 31. marca 1922, zakaj je torej to neodločno cincanje. Biti bi morali vsaj toliko človeški, da bi pristali na pogovor z nami, tako pa ne ukrenejeno nič, kakor da smo premogarji nekaj nižjega, a če mor se ni treba pogajati. Da bo za nas ugodna pogodba, ni veliko upanja, ker pred sabo imamo kar tri bojne čerte, katere je treba premagati, četrti pa čaka, da lopne na nas v za nas najbolj kritičnem položaju.

Pry je brez posebnost, ki je sicer še leto dni med nami s polno močjo, toda prav nič prizanesljive in nam preti z mečem poglavja, kaj nekaj je grozil nekoč Orleanška devica sovražnikom. Drugi za njo je nadstopnik ameriški načrt "open shop", ki si od veselja mena roke kakor zmanjša nadajoč general, ki si že v naprej naroča cel vagon lavorja, da bi si spletel venec. Tretjo bojno črto proti nam tvori karne in stanovanja naše inteligence, skratka vse kar jim pride pod roke, smečejo na često, kjer s skodozljivim krohotom začijo.

V decembру so začali Narodni dom v Birkovljah pri Trstu. Na

tom naredb v vseh strokah, v kmetijstvu, obrti in industriji ki ga je izvrnil. Pokojnega Šemeša je tako bolel omenjeni dogodek. Njegova sima je pred kratkim prejela italijansko oblast v Postojni, ne vem če so ga že izročili našim oblastem ali ne. Žena pokojnega Kreka, ki je bila na smrt obsojena, je bila pomembno v 20 letnem ječu ob prilikah kraljevega goda. Je še vedno v Ljubljani, čaka ponovne porote obravnave, njenega podkupljenca Francia Alisa.

V Ločnici pri Medvodah, dne 12. januarja 1922.

Tvoj bratrance. — Anton." Ako prejmem iz domovine rezivarna poročila, grozodejstev, ki se gode nad našimi brati v Primorju, jih bom nemudoma poslat v tisk, da naši rojaki bolje spoznajo razmere, ki vlada v neodreženi domovini. — John E. Berklik.

Barberton, O. — Če se celi svet sestoji iz laž, pa naj se, toda meni ne bodo prepričali, da se ne nahajamo v 40 danskem postu. Sploh pa kaj morem revez za to? Postni čas nastopi v gotovih letnih dobah, kakor so za past odločeni posebni tedni, ter je vse tako lepo urejeno po navodilih Rima.

V postnem času se ljudje drže nekam čemerko. Stari sede okrog peči in se osirajo v razpelo. Sami ne vedo, kaj vse pomeni, toda drže se tega, kar so jih učili star. Toda ti otroci! Preimljujejo, kam je prišel svet, ko ni nobene pobožnosti vč. Vse je podivljano, in vse hoče biti več kot so modri, starci ljudje. In kdo je temu krv? Mi ne Brezverci? ... Nak, tudi ti ne, saj si pametni ljudje in skoraj bi rekli — težavno je, a vseeno — duhovni niso več to kar so bili in razdirajo, kar je zidal Kristus. Oh, kakšen je mladički svet!

Spati je nadzornim izmed zavednih primorskih rojakov je našlo prezgodnjegreb v prognanstvu in po temih groznih italijanskih ječah, to pa samo zato, ker so nezadržano klubovali našemu našemu načelu in so vodili naše ljudi k zavesti in vztajnost, le malo jih je bilo takih srečnih in previdnih, da so učili strogim in čuječim stražam v Jugoslavijo. V našem rudniku dela nek tak begunec, Josip Kotar po imenu, ki je doma iz Vipave. On je dolgo let služil pri železnicni v Trstu in je klub zavezovanju fašistov srečno dospel na našo domovino.

Gorje, kogaja mora prenašati naš trpeči narod tam preko meje, je brezmejno. Ako bi se ga moglo zložiti skupaj, bi obsegalo celo knjige. Z omenjenim tovariščem sva nameravala zbrati snov in poslati Tebi, da bi ti bilo mogoče dati priobčiti v ameriškem slovenskem časopisu. Moj tovariš je nedavno tega bil pri nekem njegovem rojaku, uredniku Juščevem, kateri si ginal v posodeno vas. . . Nak, tudi je bil odgovor, že predno je bilo vprašanje končano kateremu je sledil živahan smeh.

Tako, da smo imeli v domači vasi o zimskem času, kjer smo zrasli. Spomine imam, a kaj se hoče, če se ne urešiščijo. V otroških letih sem zapustil vse, tako da imam samo spomine, ki se sicer boljši kot nič in znam vse nekoliko ceniti rojstno vas in domačo grudo.

Clovek vsako stvar hitro pozabi, vendar ko se domislji o življenu v rojstnem kraju, se pričnejo oglašati spomini vedno jače. Če pa opustim misli na domovino, mi kot dostojnemu pečlarju stopijo pred oči brhke Američanke. Posebno sedaj v postnem času, jih brezkrbi opazujem (čez ograjo). Priključite so tudi one ter tako vplivajo name, da se ne bo prav nič čuditi, ako me ne bo stiglo več videti sprehajati po barbertonskih bullevardih. — Frank Boh.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cleveland, O. — Zadnje čase nismo prejeli nobenega dopisa z Vašim podpisom. Če imate kopijo, jo pošljite v priobčitev. — Pozdrav!

Mulberry, Kans. — Več nasvet je bil izročen Književni matici.

Collinwood, O. — O smerti po kojnega brata je Prosvesa še veliki noči 1921 ustrelil Ivana Širno poročala. — Pozdrav!

DVONOŽEC

in druge zgodbe.

NARAVOSLOVNE PRAVLJICE

Spisal Karl Ewald.

Prevedel Franc Bolka.

(Dalje.)

"Nikakor ne," je odvrnilo srce. "To je neumnost. Jaz sem enostavna sealka, ne več in ne manj. Če hočete poslušati, vam bom vse razložilo."

"Prioveduj!" so rekli noge. "Ali ne tako na dolgo in široko."

"Pa nagi, predno se me dvigam!" so rekli trepatke.

Temu so se smejali vasi in potem je začelo sreco priovedovati: "Tak mlad deček, kakor ta, kateremu pripadamo mi —"

"Počakaj še malo," so zaklicale noge. "Nam se ne dopada tvoje izražanje. Reci raje, da deček spada nam. Kaj bi bil brez nas? Ce bi se mi dogovorili, oditi vsek na svojo stran, kaj bi potem ostalo od dečka?"

"Dobro," je reklo sreco. "To veselje vam lahko napravim. To je tak majhen deček, kakoršen smo mi, je podoben zelo zamotanemu stroju z množico kolesčkov, vzdvod in čudnih aparativ. Stroj dela neprehnom. Kolesa brenče, vzdovi grejo svoja pota. Povsod se obrablja deli, povsod je treba pogledati in popravljati, ker če ostane samo eno koleso, je slabo za vse stroj."

"Kakšno domišljavo besedilice je to!" so zaklicale noge. "Razumi, kdor more!"

"Me to razumem," so rekli vasi, ki so se ogledale po svetu.

"No torej," je vzliknilo sreco. "In vedeti morate, da imam jaz nadzorstvo in oskrbujem poprave."

"Sveda — bahač!" je zmerjal želodec.

"Kaj si dečko domišljuje," so zaklicale noge.

"Poslušajmo zgodbo do konca," so zahtevali oči.

"Da," je nadaljevalo sreco. "Res je da vidi hranino in da ušeš silšijo, če se kliče k jedi in noge hodijo tja in roka vtiča brano v

usta in jo zobje žvečijo in jo želodec prebavlja."

"To je prav lepo," je reklo želodec zahvaljivo. "Ampak kaj dečki ti pravzaprav, priatelj moj?"

"Tega ni težko razumeti," je reklo sreco. "Povej mi, moj ljubi želodec — kaj bi koristilo, če bi hrana pač prebavljena ležala v tēbi, potem ko ste ti in zobje in oči in ušesa in noge in roke storili vašo dolžnost in jo prinesli tja kaj? Na prstih si to lahko izračunite: niti malo ne koristi! Hrana mora v telo, to mora — mora v kolu skozi mladeniča, k vsakemu posameznemu koleščku, ki brenči in se obrablja. In to preskrbiju jem jaz."

Nato je bilo nekaj časa tisto v mladeniču. Potem so rekli noge: "Ali smem videti tvoje noge? Ti moraš imeti dobre noge, da moreš oblestatoli toliko."

"Jaz nimam nog," je odvrnilo sreco. "Jaz imam samo mojo kri in to zadostuje popolnoma. Ko je želodec prebavil hrano, jo moja kri vrši. In potem plije kri z njom skozi celega dečka. Povsod v njem sem napoljalo žile, to so fini vodoči, ki vodijo do konca njegovega nosa, do najmanjšega kri v žile in zopet nazaj. Udar za udarec — mnogo udarev v eni minutni. Kamor pride kri tam odda nekoliko hrane na vse dele. Na ta način, se popravlja vse, kar je obledelo v dečku, in tako pomalem raste, dokler ne postane mož — Kaj pravite k tej pojasnitvi?"

Najprej ni nihče vedel česa.

Ampak potem so začeli kričati drugi preko drugega in ropot je bil še silnejši kot poprej. Nobeden se ni hotel upogniti pred drugim.

Vsakdo je misil, da je najvažnejši, in kdo ve, kaj bi se bilo še dogodilo, da se ni začul naenkrat blagodejen glas, ki do zdaj še ni rekel ničesar: "Mogoče smem tudi jaz govoriti besedo!"

Bili so možgani. In naj so imeli pred njimi vnaprej respekt, ali naj jim je imponiral njihov mirni glas, ali pa da so kričali tako hudo, da niso več mogli, dovolj: obmolknili so vse, in postal je tih.

"To je vse lepo in dobro, kar ste govorili," so nadaljevali moži:

"Morebiti moramo to dokazati

"In največji respekt imamo pred vami vsemi, ki obenem z nami tvorite našega malega dečka."

"Govore vsaj, kot izobražen človek," so rekli noge.

"Vsaj lahko razumeš, kar pravijo," so zaklicala ušesa.

"Naj nadaljujejo," je reklo želodec.

"Poslušajmo, kaj nam povedo," so menila ušesa.

"Zagotavljamo, da se ne dvigemo, dokler ne končajo," so zagotavljale trepatke.

"Hvala lepa!" so dostavili moži. "Najprej opomnimo, da podpišemo vse, kar je naš izvrstni kolega, sreco, rekel, — razven da je ono najvažnejši del dečka."

"Slišite, čujte! Bravo!" je zakleal želodec.

In vsi so klicali, da je to prav, samo sreco seveda ne; ono je udarjalo in ni reklo ničesar.

"Najimjenejši del smo namreč mi, so objavili možgani, "kar nam bo zdaj čast zboru dokazati."

"Ah-h!" so zaklicale noge. "Ah-h!" so zaklicali tudi vse ostali.

Ali vendar so molčali in čakali, kaj zdaj še pride.

"Kako pošilja sreco na vse konce in kraje mladeniča, tako nadvladujem mi vse žive," so pojasnili možgani.

"Samo so naši žive mnogostevilčni in finejši kakor žile. Naši žive so telegrafirani in razumem, Glavna postaja — to smo mi. Končne postaje leže povsod v dečku. Ničesar se ne zgodi z njim, da bi mi ne zvezeli. On ne započne najmanjši stvari, ne da bi določili mi."

"Sveti Bog! — vendar so najdomišljavejši od vseh druzičev!" so zaklicale noge.

"Če mi določimo, da gremo, telegrafiramo to nogam in potem gremo," so nadaljevali možgani.

"Če smo trdni — plumps! počivamo ali spimo, kakor si že budi. Samo zapovedati nam je treba in dogodi se."

"Ali naj jih poslušamo še da-lje?" so vprašala ušesa.

"Da vidimo, kam doženo stvar," so menile oči.

Možgani pa se niso dali motiti:

"Morebiti moramo to dokazati

najboljše na primeru. Včeraj — butiljko konjaka in komodno pil med vožnjo. V Evropi so ljudje bolj varčni, tako je tudi Anglež prodal v Švicari prazno steklenico in prejel za njo 50 centimov, kar je toliko kot 700 kron. Torej je pil konjak zastonj in imel še poleg tega 200 kron dobička.

Deset let prisilne delavnice — za 50c kruha. Osemletni zamorec je bil lačen in ukral za 50c kruha ter prejel zato 10 let prisilne delavnice, njegov pomagač,

ki mu je pomagal, pa je prejel samo pet let. Če bi bila onadvanjančna uradnika in odnesla par sto tisoč dolarjev, bi bilo kaj drugač, saj splačalo bi se je na zagovarjati in tativina par stotisočev tudi ni tako sramotna kot je ona za 50c kruha.

Umori se množe. — Zadnja leta je prišlo v Združenih državah povprečno 9000 umorov na eno leto, torej nekaj manj kot 25 umorov na dan. Mehika na primer v vojski ni izgubila toliko ljudi in se lahko primerja le, da je bilo za časa ruske revolucije toliko umorjenih. V Združenih državah se umori več ljudi kot na Angličkim, v Franciji in na Nemškem skupaj.

Vse to se zdi kakor da smo neko morilno pleme. Skoro smečno je, če človek primerja po številkah, ki so se deloma sicer odzvali klicu, da pomagajo zapeljanim ljudstvu, katero je prej živel v zadovoljstvu in sreči, dokler še ni bilo strašnih boljševikov. Kot milostni gospodje so prisikali na pomoč, pomilovali ljudstvo, obenem se pa veselili, da je prišlo to gorje nad Sovjetsko Rusijo.

Kako je rusko ljudstvo za časa carja živilo srečno in zadovoljno, to pove precej jasno berlinski "Vorwaerts", ki je prinesel dolge članke o metodi pobijanja lakote pred sedemnajstimi leti, ko je bilo rusko ljudstvo istako prizadeto vsled vremenskih nezgod kot v preteklem letu, same ne v tolikem obsegu. Metoda takratnega pobijanja lakote je bila priporočena po policijskem ministru Pleve in je naletela na veliko zanimanje. Lakota, piše so pokončevali sledče:

"... Da bi se pokončala lakota je iznašel Pleve izvrstno sredstvo. Izoliral (osamil) je pokrajine s stradajočim prebivalstvom od vsega ostalega sveta in ukazal, da mora vsakdo, ki kaj ve o lakoti, molčati. Z drakoničnimi odredbami je uničil vpitje za lakote umirajočega ljudstva in poročal v svet, samozavestno, kož zmagale nad gladom: "Ni-kake lakote ni" in svet je verjel, saj mogočni policijski minister je zadušil klic umirajočega ljudstva pred ostalim svetom, same ne v tolikem obsegu. Metoda takratnega pobijanja lakote je bila priporočena po policijskem ministru Pleve in je naletela na moj naslov: Jakov Česnik, P. O. Box 6, Florence, Colo. (Adv.)

RAD BI IZVEDEL
za svojega brata Franka Česnika, doma iz vasi Palje pri St. Petru na Notranjskem, po domače Županov, prav nič ne vem kje bi se sedaj nahajal. Prosim cenjene rojake če kdo ve za njegov naslov naj mi to naznani tako ab sam čital te vrstice naj se mi prijaviti na moj naslov: Jakov Česnik, P. O. Box 6, Florence, Colo. (Adv.)

PRODA SE
sedem sobna lesena hiša in lota po nizki ceni. Proda se ker odidemo na farme. Oglasite se na 2846 So. Kolm Ave., Chicago, Ill. (Adv.) Mare 13-14

FARMA NA PRODEJ
Proda se 50 akrov obsegajoča farma, dobra zemlja v bližini mesta in šole, studenčna voda pred hišo, veliko sadnega drevja, vse potrebno poslopije in drugo. Cena je samo \$800. Takoj je plačati le \$400 ostalo pa po 50 dollarjev na leto. Za natačnejša pojasnila pišite lastniku na naslov: Anton Koen, P. O. Box 93, Clavenack, N. Y. (Adv.)

Znižana vožnja.
Ker so nekatere linije znatno znižale svoje cene, se nudi ugodna prilika onim, ki so namenjeni v kratkem v star kraj. Pišite nam po cene in vso red parniskov.

Ako želite dobiti kakega sorodnika iz starega kraja, nam pišite po tozdevnih pojasnila.

Kadar polijete denar v star kraj, ne prekriti naše banke, ki vam nudi točnost in nizke cene.

Za vse nadaljnja pojasnila se obrnite na slovensko banko

Zakajšek & Česark
70 — 9th Ave.,
New York City.

FRANK OGLAR,
6461 Superior Avenue, Cleveland, O.

Zrno do zrna - pogača, kamen do kamna - palaća!
Vložite Vaš denar v sigurno banko in zavarujte se s tem pravočasno za Vašo starost.

Na vloge pri nas plačujemo do dalnjega 4% "special interest account" (posebni obrestni račun). Vloge so zasigurane z najboljšimi bondi Državno nadzorstvo!

Vlagatelji izven New Yorka, kateri hočejo napraviti redne mesečne vloge nam naj pošljijo denar po pošti; za prvi polog izdamo knjižico, katera bi ostala na željo pri nas v pologu, ter jo po polletnem obrestnem pripisu pošljemo v pregled.

FRANK SAKSER STATE BANK,
GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE,
82 CORTLANDT STREET

NEW YORK, N. Y.

SEVEROVA ZORAVILA VZDRUŽUJE
ZORAVLJE V DRUŽINAH

Za srbeči koju-rabite

SEVERA'S ESKO
Načinsko pazišlo
Priporočljivo za odpomoč
pri zdravljenju srbečice
in raznih kožnih bolezni.

CENA 50c
Vprožajte pri dočem lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

CUNARD-ANCHOR

ANCHOR DONALDSON

Najmoderniji in najhitreji parni
svetovni potrebniki potnikov.
Lokalni zastopnik je v vašem mestu
ali blizu neke.

V Jugoslavijo, Ogrsko, Rumunsko in Bolgarijo, Via Dubrovnik ali Triest.

ITALIJA March 24.

Vožnja \$90.00 in davek \$5.00

Vožnja po železnici do Ljubljane \$1.65.

Via Cherbourg & Southampton.

Aquitania March 21

—

DENARNE POŠILJATVE V JUGOSLAVIJO PO POŠTI IN KABLOGRAMI

Dinarji in dolarji po najnižji ceni.

PAROBRODNE LISTKE ZA VSE ČRTE.

PISITE PO NAŠ CENIK

EMIL KISS, bankir,
123 SECOND AVE.,
NEW YORK, N. Y.

—

POOBLASTILA

dala MATIJA SKENDER že 12 LET, za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se po oblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadevo, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo mogoče takoj zatrepi vsako revo razkaljenega ljudstva. Če se je kje pojavila mala vstaja ljudstva, ki je v smrtnem strahu izdelovala ljudstvo, je bil vedno prisoten policijski minister Pleve, da je s knuto in batoneti zatrl glas in lahko povedal svetu o srečem in zadovoljem ljudstvu v matjuški Rusiji. . .

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerij, sladčarjenje in v prodačnini težavnine damo primeren po-pust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

</